

ISSN 2587- 2001 e-ISSN 2618-6187

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:4 – Sayı:13 - Ağustos 2020

koynunda büyüdük

**KUVÂYI MİLLİYE KAHRAMANLARINDAN BİRİ
“MUSTAFA NECATİ”**

**ONE OF THE HEROES OF THE NATIONAL FORCES
“MUSTAFA NECATI”**

DOI: 10.33404/anasay.782130

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi / Research Article¹

Ahmet EDİ* Ceylan TÜRK**

ÖZ

Osmanlı Devleti, Almanya'nın müttefiki olarak Birinci Cihan Harbi'ne katılmıştır. Beş cephede İngiltere, Rusya ve Fransa'ya karşı savaşan Osmanlı Devleti, Almanya'nın mağlup olması ile politik yalnızlığa ve işgale itilmiştir. Savaş sonrası imzalanan Mondros Mütarekesi ile İtilaf Devletleri, Osmanlı topraklarını birer birer işgal etmiştir. İngiltere'nin desteklediği Yunanistan da parçalanmış Osmanlı topraklarından pay almak için kıyasıya mücadeleye girmiştir. Mondros Mütarekesi'nin ağır şartlarından dolayı Osmanlı Devleti'nin, bu işgallere karşı koyacak gücü bulunmamıştır. Bu durum sonucunda bünyesinde her kesimden nüfusun yer aldığı bir halk hareketi olan “Kuvayı Milliye” örgütü ortaya çıkmıştır. Kuvayı Milliye, Türk halkının işgale, zulme ve yapılan hak-

1- Makale Geliş Tarihi: 18. 08. 2020 Makale Kabul Tarihi: 26. 08. 2020

* Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, ahmetedi@gmail.com, **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0001-9596-7684>

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, cylvnturk@gmail.com, **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0002-6433-4515>

sızlıklara karşı isyanını temsil etmektedir. Yunan güçlerinin ilerlemesini yavaşlatmak ve ordunun toparlanması için birçok bölgede zaman kazandırmak gibi önemli görevlerde bulunmuşlardır. Mustafa Necati de Balıkesir'e gitmiş orada hem gazete yazılarıyla hem de Balıkesir Kuvayı Milliye'ye katılarak önemli faaliyetlerde bulunmuştur.

Anahtar Kelime: Mustafa Necati, Milli Mücadele, Kuvayı Milliye

ABSTRACT

The Ottoman Empire participated in the First World War as an ally of Germany. The Ottoman Empire, which fought against Britain, Russia and France on five fronts, was pushed into political isolation and occupation by the defeat of Germany. With the Armistice of Mudros signed after the war, the Entente States invaded the Ottoman territories one by one. Greece, supported by Britain, also fought hard to get a share of the crumbled Ottoman territory. Due to the heavy conditions of the Armistice of Mudros, the Ottoman State had no power to resist these invasions. As a result of this situation, the "Kuvayı Milliye" organization, a popular movement within which the population from all walks of life is included, has emerged. Kuvayı Milliye represents the revolt of the Turkish people against occupation, oppression and injustice. They have done important tasks such as slowing the advance of Greek forces and giving time in many areas for the army to recover. Moreover, Mustafa Necati went to Balıkesir and participated in important activities both through newspaper articles and by joining Balıkesir Kuvayı Milliye.

Keywords: Mustafa Necati, National Struggle, Kuvayı Milliye

Giriş

19. yüzyılda hızla gelişen sanayileşme, Avrupa'yı dünyanın sermaye, üretim ve sanayi merkezi haline getirmiştir. 14 Temmuz 1789 tarihinde Fransız ihtilalinin Avrupa'da oluşturduğu milliyetçilik akımı, bu kıtadaki güçler dengesini değiştirmiş ve yeni devletlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Değişen güçler dengesinin iki önemli devleti Almanya ve İtalya olmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 2014:1-73).

Almanya ve İtalya siyasi birliğini geç tamamlamış, dünya siyasetinde söz sahibi olmak istemişlerdir. Bu durum iki devleti birbirine yakınlaştırmış ve uluslararası siyasette birlikte hareket etmişlerdir. Almanya ve Avusturya, aynı

soydan gelen iki devlet olarak ortak bir tarihi geçmişe sahiptiler. Alman başkanı Bismark öncülüğünde Almanya, Rusya ve Avusturya-Macaristan arasında bir birlik kurulmuştur. Rusya, Panslavizm politikasından dolayı birlikten çıkmıştır. Siyasi birliğini yeni kurmuş olan İtalya, Almanya ve Avusturya-Macaristan ile birlikte hareket etmiştir. Fransa ve İngiltere tarihsel bir rekabet ve çatışma olmasına rağmen Almanya-İtalya'nın dünya siyasetinde söz sahibi olmak istemeleri, Fransa ve İngiltere'yi ortak düşman karşısında birlikte hareket etmeye itmiştir. Bu iki devlet Rusya ile Reval Görüşmesi yapmıştır. Bu görüşme İngiltere, Rusya ve Fransa; Almanya ve İtalya'ya karşı ortak hareket edeceklerine yönelik bir sonuç çıkmıştır (Armaoğlu 1996: 100-106; TCT, 2012:71-72). 1914 yılına gelindiğinde devletlerarasındaki siyasi bloklaşmalar daha belirgin hale gelmiş ve 28 Haziran 1914 tarihinde Avusturya-Macaristan Veliahdı Fraançois Ferdinand'ın, Saraybosna ziyareti sırasında bir Sırb milliyetçisi Gabriel Prençip tarafından öldürülmesiyle Birinci Cihan Harbi patlak vermiştir. Avusturya-Macaristan, Sırbistan'a savaş açmıştır. Fransa, Rusya, İngiltere, Almanya ve Osmanlı Devletinin katılımıyla Avrupa'da yaşanan çatışmalar dünya savaşı halini almıştır (TCT 2014: 73).

Osmanlı Devleti, iç politika ve dış politikada yaşanan sorunlar sebebiyle oldukça yıpranmıştır. Devletin varlığını devam ettiremeyecek hale düşmüş ve varlığını sürdürmek için güçlü bir müttefike ihtiyaç duymuştur. Yapmış olduğu çeşitli girişimler sonucunda Almanya ile işbirliği yapmıştır. Osmanlı Devletinin amacı kaybettikleri toprakları tekrar geri almaktı. Birinci Cihan Harbi boyunca Osmanlı Devleti çeşitli cephelerde savaşmıştır. 1918 yılının sonlarına doğru gelindiğinde savaş İtilaf Devletleri lehine dönmüş ve imzalanan mütarekelerle savaşa son verilmiştir.

Osmanlı Devleti, Birinci Cihan Harbinden beklediği neticeyi alamamış ve müttefikleriyle birlikte İtilaf Devletlerine mütareke teklifinde bulunmuştur. Osmanlı Devletinin mütareke teklifinde bulunmasının önemli etkenlerinden biri 8 Ocak 1918 tarihinde ilan edilen Wilson İlkeleri olmuştur (Eyüpoğlu 2002: 32; Akşin 2008: 69). Özellikle Wilson ilkelerinin ,*“Osmanlı İmparatorluğu'nun, nüfus çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu bölümlerinde Türk egemenliği güvence altına alınmalı; İmparatorluk sınırları içindeki diğer ulusların yaşam güvenlikleri ve özerk gelişimleri sağlanmalıdır.”* şeklindeki 12. maddesi, Osmanlı Devleti için önemliydi. Bu madde ile Osmanlı topraklarında Türklerin fazla olduğu bölgelerin Türk milletine verilmesi öngörülmüştür (Boztaş 2014:

16176). 30 Ekim 1918 tarihinde kabul edilen Mondros Mütarekesi, Türk tarihinin önemli bir kırılma noktasından biri oluşturmuştur. Kabul edilen bu mütareke ile Osmanlı Devletinden kalmış dönemin kapıları kapanmış ve yepyeni bir dönemin kapıları açılmıştır. Türk milleti, Mondros Mütarekesinden 30 Ağustos 1922 tarihli Büyük Taarruzun bitimine kadar geçen süre zarfında çok zor bir süreçten geçmiştir. İmzalanan Mondros Mütarekesi, Osmanlı Devletinin, İtilaf Devletlerine koşulsuz teslim olduğunu gösteren bir belge hükmü taşımıştır. Bu mütareke, huzur, barış, kargaşa ve Türk milletinin acılarını saracak yeni bir dönemi başlatmamış aksine daha zor günlerin yaşanacağını göstermiştir (Tansel 1991: 23-26; Lewia 1996: 239-241; Ağaoğlu 2010: 7-8).

Mustafa Necati'nin Hayatı

Mustafa Necati Bey'in ataları İran'ın Horasan eyaletinden Anadolu'ya gelip, oradan da Malatya'nın Darende ilçesine yerleşmişlerdir. Atalarından Memiş Bey'in, Reşit ve Abdullah isimli iki tane çocuğu olmuştur. Abdullah Bey'in dört çocuğunun en büyüğü Mustafa Necati'nin babası Halit Bey'dir. Halit Bey ilk evliliğini Darende'de yapmış ve Fuat adında bir oğlu olmuştur. Bir süre sonra İzmir'e gidip oraya yerleşen Halit Bey, Elbistanlı bir tüccar olan Mustafa Necati'nin kızı Naciye Hanımla evlenerek ikinci evliliğini yapmıştır. Bu evlilikten iki kız ve bir erkek dünyaya gelmiştir (Eski 1999: 8-9). Hüseyin Paşa Vakfı Başkanı olan Darendeli Halit Bey, ananevi Türk aile yapısını sürdürmüş ve zahirecilik yapmıştır. Halit Bey İzmir'de bulunan Türklere, dedesinin ismiyle kurduğu vakıf aracılığıyla yardım etmiş ve onları desteklemiştir. Böylece kentte, sevilen ve saygı duyulan biri olarak tanınmıştır. Halit Bey, Halveti tarikatına bağlı, dindar bir kişi olarak yaşamını sürdürmüştür (Utku 2010: 17-18).

Milli mücadelenin önemli merkezlerinden biri olan İzmir'in Eşref paşa semtinde, 1894 yılında doğan Mustafa Necati, ikisi kız ve biri erkek olan üç çocuklu bir ailenin bireyidir. Halit Bey, eşi Naciye Hanımın basınının vefatı üzerine oğluna Mustafa Necati ismini vermiştir (Zeki 1992: 51-85). Mustafa Necati, hareketli, ele avuca sığmayan bir kişiliğe sahipti. Mahallenin yaramaz çocuğu olarak çeteler kurar, savaşlar çıkartır ve diğer çocukları da peşlerine takardı. Mahalle çocuklarının önderliğini yapmıştır. Mahalledeki ve okuldaki arkadaşları tarafından her zaman sevilen, güvenilen ve sayılan bir çocuk olmuştur (Utku 2010: 18).

Mustafa Necati ve kardeşi Sabiha evlenmemiş, kardeşi Adviye ise Binbaşı Halit Bey'le evlenmiştir. Kardeşlerden Fuat İzmir'de, Hüsnü İstanbul'da, Emi-

ne Darende’de ve kendisi ise Ankara’da yaşamışlardır. Mustafa Necati, 1926’da babasının vefatı üzerine annesi, kız kardeşleri ve eniştesini Ankara’ya getirmiş ve Keçiören’de bulunan bir köşkte birlikte yaşamaya başlamışlardır. Mustafa Necati’nin eniştesi askerlik görevinden ayrılıp, ticaretle uğraşmak istediğini dile getirmiş fakat Mustafa Necati net bir ifadeyle, vekil ve mebus olduğu sürece eniştesinin ticaretle uğraşmasına rızasının olmadığını dile getirmiştir. Eniştesi Halit Bey, Mustafa Necati’nin 1929’da vefat etmesinden sonra askerlik görevinden ayrılmış ve milletvekili seçilmiştir. Bu görevini 1950’li yıllara kadar sürdürmüş ve sonra bu görevden ayrılarak ticaretle uğraşmıştır (Uğural 1995: 26-27).

Mustafa Necati, ilköğretimini Gayret Mektebinde yapmıştır. Sonra Burhanü’l Maarif’te ilköğretimini tamamlamıştır. İzmir İdadisinde ortaöğretimini tamamladıktan sonra darülfünunu İstanbul Hukuk Mektebi’nde tamamlamıştır. Darülfünunu tamamladıktan sonra 1913’te İzmir’e geri dönmüştür (İnan 1980: 11). Mustafa Necati, Osmanlı İmparatorluğu’nun siyasal ve kültürel olarak içinde bulunduğu kargaşaya rağmen iyi bir eğitim sürecinden geçmiştir. Mustafa Necati, 1914’te avukatlık mesleğini yaparken bir taraftan ise öğretmenlik mesleğini icra etmeye çalışmıştır. Avukatlık mesleğinde başarılı olan Mustafa Necati, her zaman takdir gören ve çevresi tarafından çok sevilen biri olmuştur (Eski 1999: 45).

II. Meşrutiyet’in ilan edildiği dönemde son sınıfta okuyan Mustafa Necati, dönemin özgürlük düşüncelerinin hâkim olduğu ortama uygun, okulda bir gazete çıkarmıştır. Mustafa Necati, okuldaki etkinliklere yapmış olduğu katkı ve düşünce özgürlüğüne sahip olduğunu okul müdürü ve diğer yönetici kadrolarına göstermiştir. Bunun karşılığını ise okulu bitirdiğinde İzmir Kız Öğretmen okulunda Edebiyat Öğretmeni olarak göreve başlamasıyla almıştır (Esat 1929: 6; Eski 1990: 14-15).

Mustafa Necati Bey, dönemin okullarının gelişen ve ilerleyen çağa ayak uydurmadıklarını görünce; Hüseyin Vasıf Çınar’la 1915’te “Özel Şark Mektebi İdadisi” adında özel bir şark lisesi kurmuşlardır. 1915-1918 yılları arasında Mustafa Necati bu okulun müdürlüğü ve Edebiyat öğretmenliği görevini üstlenirken, yakın dostu Hüseyin Vasıf Çınar da okulun müdür yardımcılığı ve tarih öğretmenliği görevini yürütmüştür. Mustafa Necati, Aydın-Kasaba Demiryolları’nda Hukuk Müşavirliği görevini de kısa bir süreliğine yapmıştır (Altunya 2009: 17; Özer 2005 165-188).

İstanbul'un 12 Mart 1920 tarihinde işgali ve Meclisi Mebusan'ın İngilizler tarafından basılmasının neticesinde işgal altında olmayan bölgelerde seçimler yapılmıştır. Seçimlerin başladığı yerlerden bir tanesi de Saruhan (Manisa) idi. Adaylar olarak "*Akhisar Cephe Komutanı Mahmut Celalettin Bey, Mustafa Necati (Uğural) ve Hüseyin Vasıf (Çınar) Beyler*" düşünülmüştür. Mustafa Necati ve Mahmut Celalettin Bayar seçilmişlerdir (İnan 1980: 11; Karan 1954: 10). Mustafa Necati, birinci dönem Saruhan Mebusluğu sırasında Sivas, Kastamonu ve Amasya İstiklal Mahkemelerinde başkanlık yapmıştır. Karadeniz bölgesindeki Pontus Rumlarının yapmış oldukları faaliyet ve eylemlerini incelemek, soruşturmakla görevlendirilmiştir (Nedim 1993: 20). Mustafa Necati Bey, TBMM'nin ikinci dönem seçimlerine katılmıştır. 10 Temmuz 1923 tarihinde yapılan seçimlerde 805 oy almış ve İzmir mebusu seçilmiştir. 11 Ağustos 1923 tarihinde meclise katılmış ve 12 Ağustos 1923 tarihinde ise mazbatasını onaylanmıştır (Öztürk 1993: 441). İzmir mebusluğu sırasında, Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti ve Adliye Vekâleti başkanlığını yapmıştır. Mustafa Necati, TBMM'nin üçüncü dönem seçimlerine de katılmıştır. Yapılan seçimlerde 1102 oy alarak ikinci kez İzmir mebusu seçilmiştir. 5 Eylül 1927 tarihinde mazbatasını almış, 1 Kasım 1927'de meclise katılmış ve 14 Kasım 1927 tarihinde ise mazbatasını onaylanmıştır (Öztürk 1993: 343). Bu dönemde Maarif Vekâletinin başına getirilmiştir.

Kuvayı Milliye

30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesi, Osmanlı Devleti'ni fiilen bitiren mütareke olmuştur. Mütarekenin uygulanmasıyla ülke savunmasız bir şekilde yıkılmaya mahkûm edilmiş ve böylece İtilaf kuvvetlerin çemberi içine girmiştir. İtilaf Devletleri istedikleri yerleri işgal ediyorlar, mütareke maddelerinin uygulanması için büyük gayret göstermişlerdir. Osmanlı Devleti ise suçlu duruma düşmek istememiş, siyasi girişimler ile devletin haklarının verileceğine inanmışlardır (Turan 2018: 63). Osmanlı Devleti'nin beklentisi gerçekleşmemiştir. Bunun üzerine Türk halkı, İstanbul ve ülkenin genelinde yapılan mitinglerde, ülkenin yıkım ve felakete uğradığı anlatılmış, İtilaf Devletlerinin İzmir'in işgal edilmesi konusunda Yunanlıları desteklemeleri neticesinde Anadolu'da Yunan saldırılarına karşı harekete geçmişlerdir. Ordu müfettişleri aracılığıyla ülkenin tamamında ses getirecek bir Milli Kıyam Hareketi başlamıştır. Yaşanılan bu durum karşısında Kuvayı Milliye fikri ortaya atılmaya başlanmıştır. Burdur Askerlik Şubesi Başkanı Binbaşı İsmail Hakkı Bey, 57.

Tümen Komutanı'na telgraf göndermiş; sadık halkının çoğunluğuna uygun olacak şekilde halk arasında örgüt kurulmasını ve mümkünse silahlandırılmasını, teklif etmiştir. 57. Tümen Komutanı M. Şerif Bey, İsmail Hakkı Bey'in teklifini uygun görmüş ve bu konuyla ilgili Harbiye Nezaretine bir rapor göndermiştir. Raporda, ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtarmak için Kuvayı Milliye örgütünün oluşturmak gerektiğini ve bunun iyi bir önlem olacağını, ifade edilmiştir. Kuvayı Milliye örgütü filizlenmeye başlamıştır (Köstüklü 2002: 169).

Ömer Lütfi Bey ise Kuvayı Milliye'nin ortaya çıkışını şöyle ifade etmiştir: *“Mütarekeden sonra düşmanımız olan hükümetler bizi silahsız bir şekilde avlamak istediler. Daha doğrusu (saflık ettik. Onlar için birtakım ahkâm kabul ettik.) Zannediyorduk ki, kendi mevcudiyetimizi ve istiklalimizi Wilson prensipleri muhafaza edecek. Bu meyanda kabul olunan şeraitten daha ziyade üzerimize basarak, elimizi kolumuzu bağlayarak ve silahlarımızı ve toplarımızın kamasını, tüfeklerimizin mekanizmasını aldılar. Firar eden efradımızı takipten menettiler. Bu suretle mevcut fırkalarımız, kolordularımız hepsi birer iskelet haline aldı. Yani biraz sonra düşmanalar tarafından İzmir'e malum olan taarruz vaki oldu. İzmir'e taarruz eden Yunan kuvvetleri yerli Hıristiyanlarla beraber hepimiz pekâlâ biliyorsunuz ahalinin hürriyetine, malına, canına ve en nihayet ırzına tecavüz ettiler. Eli bağlanmış, ordusu yok olan bu millet, böyle bayağı bir tecavüz karşısında kalan bu millet eline silahını aldı, çıktı. Yani Kuvayı Milliye'nin bidayeti teşekkülü böyle olmuştur. Kuvayı Milliye denilen heyet kanaati gayet sağlam olan insanlardan, efrattan müteşekkil olan cesur bir heyettir. Pek müteredditler veya korkaklar oraya giremezler. Ordu ise uzun boylu bir talim ve terbiye devresi geçirerek müthiş inzibat altına girmiş binlerce, yüz binlerce insanlardan müteşekkil bir heyettir.”* (TBMM GCZ 1985: 256).

Mustafa Kemal Atatürk, Kuvayı Milliye'nin ortaya çıkışını şöyle açıklamıştır: *“Vatanı müdafaa ve muhafazadan ibaret olan vazife-i asline doğrudan doğruya milletin kendisine teveccüh etmiş bulunuyordu. Millet orduya, kendi içinde teslim ettiği efradını düşman tecavüzüne maruz olan muntıkaların müdafaaasına, düşman tasallutuna uğrayan kardeşlerinin hayatını muhafazasına memur etmeye mecbur olmuştur. İşte buna kuvve-i milliye diyoruz”* (Karal 1991: 10). Karesi Mebusu Hasan Basri Bey; Kuvayı Milliye'nin bir çete örgütü olmadığını, Kuvayı Milliye'nin ilk ortaya çıktığı yer İzmir çevresi olduğunu, Yunan işgalinden dolayı halkın kendilerini koruma mecburiyetinde kaldığını, bunun neticesinde Kuvayı Milliye örgütünün oluştuğunu söylemiştir. Kuvayı

Milliye'nin ülkenin güvenliğini koruduğunu, ülkenin namusunu koruduğunu ve ülkenin namuskarlığını temel alan bir örgüt olduğunu vurgulayarak Kuvayı Milliye'nin ortaya çıkışını ve Kuvayı Milliye'nin amacını belirtmiştir (TBMM GCZ 1985:256).

Türk halkı, ülkesini kendi olanaklarıyla korumaya ve işgalci kuvvetlere karşı direnmeye çalışmıştır. Ülkenin işgale uğrayan bölgelerini savunan ve oralarda bulunan Türk halkının hayatlarını koruma görevini Kuva-yı Milliye üstlenmiştir. Böylece Anadolu'daki milli direniş hareketi "*Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti*" emri ile Kuvayı Milliye tarafından başlatılmıştır (İnönü 1985: 165-166; Karal 1991: 22-23). 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir işgalinin akabinde tevessül eden milis güçlere, zamanla katılım artmış ve böylece Kuvayı Milliye'nin prestiji artmıştır. Bu güçler, devletin güçleri olmaktan çıkmış, sadece halka mal olmuştur. Yapılan her türlü eylemi halka dayandırıp, onların adına yapmışlardır. Kuvayı Milliye müfrezelerinde her çeşitten kişiler yer almıştır. Hepsinin ortak amacı düşman işgallerine karşı silahlarıyla vatanını, halkını korumaktır (Selek 1987: 42-43). Mustafa Necati, ülkesinin karanlık içinde olduğu günlerde bile umutsuzluğa, karamsarlığa bürünmemiştir. Çünkü kendisi, yaşanan tüm felaketlere rağmen gelecek günlerin mutluluk getireceğine inanan Türk milletine inanmıştır (Necati 1335: 2). Mustafa Necati, yüreğimizde ümidi yok etmemek ve ulusal görevimize büyük bir çabayla sarılmak gerektiğini, yüreğimizde bu ümit var oldukça mutlu olacağımızın kesin olduğunu, bu ümitvar duygunun yeşermesinde Kuvayı Milliye ruhunun da olduğunu ve Kuvayı Milliye etrafında toplamamanın temel bir görev olduğunu ifade etmiştir (Necati, 1335: 4). Kuvayı Milliye, düzenli emir-komutası olmayan silahlı kuvvetlerdir fakat her kesimden her meslekten kişilerin yer aldığı bu düzensiz birlikler, ülkesini içinde bulunduğu kötü durumdan koruyan ve ülkesine karşı oluşabilecek her türlü saldırıya karşı birlik ve beraberlik içerisinde ülkesini, halkını savunan milli bir kuvvettir. Kuvayı Milliye'ye mensup olanlar, düşmanlarına ateş püskürten cengâver, halkçı ve milliyetçi; vatanın istiklali için yaşamını hiçe sayan, büyük bir davaya hizmet için başını koymuş vatanseverlerdir (Aydoğan 2005: 224).

Mustafa Necati de ülkesinin kurtuluşu içi mücadelesine Balıkesir'e giderek orada Kuvayı Milliye kuvvetlerine katılarak devam etmiştir.

Mustafa Necati'nin Kuvayı Milliye'deki Faaliyetleri

15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'in işgali üzerine, İzmir'e yakın illerde Batı Anadolu'da Kuvayı Milliye kurulmuş ve en önemli merkezlerinden biri de Balı-

kesir olmuştur. Balıkesir Kuvayı Milliye, sarihlerin liderliğinde örgütlenmiş bir gönüllülük hareketidir. İzmir'in işgali üzerine, Balıkesir'de toplantılar yapılmış ve bunun sonucunda teşkilatlanma başlamıştır. 19 Mayıs 1919 Pazartesi günü Alaca Mescitte bir toplantı yapılmış ve 41 kişilik bir heyet seçilmiştir. Toplantıda Mehmet Vehbi Bey, İzmir ve İzmir halkının yaşadığı zulümden bahsettikten sonra konuşmasını şöyle tamamlamıştır: *“Bu faciaların Balıkesir'in başına gelmesi yakındır. Bu iş yazışma, protesto ile engellenemez. Yapılacak ilhak il fiilen reddetmek için, bir Reddi-i İlhak Heyeti kuralım. Bu cemiyete girmek her Müslümanın borcudur. Bizim atacağımız her kurşun, Şark ve İslam Âleminin ebedi kurtuluşuna, yoksa maazallah ebedi esaretine sebep olacaktır.”* 20 Mayıs 1919'da Balıkesir Reddi İlhak Cemiyeti kurulmuştur. Balıkesir, ülkesinin kurtuluşu için teşkilatlanırken, Kazım Bey'in (Özalp) 61. Tümen Kumandanlığına tayin edilmesi, Bekir Sami Bey'in 17. Kolordu Kumandanı olarak bölgeye gelmesi ve eski Karasi Mutasarrıfı Hacim Bey'in de bölgeye gelişi ile teşkilatlandırma çalışmaları hızlanmıştır. Bu teşkilatlanmadan kısa bir süre sonra 4 Haziran 1919'da Kuvayı Milliye kuvvetleri oluşturularak Akhisar Cephesi açılmıştır (Bayar 1997: 41; İlgürel 1999: 68-73; WEB 1). Yapılan toplantılar neticesinde Balıkesir ve çevresindeki kazalardan çok sayıda delegenin katılması ile teşkilatlanma genişlemiştir. Bunun neticesinde Balıkesir'de toplam beş kongre düzenlenmiştir. 28 Haziran 1919 tarihinde Birinci Balıkesir Kongresi Darül Nafia Medresesinde toplanmıştır. Kongre, 12 Temmuz 1919 tarihine kadar devam etmiştir. Kongrede, ülke menfaatini ilgilendiren kararlar alınmıştır. Kararlardan biri Balıkesir'de yeni bir Heyeti Merkezi'nin kurulması gerektiğidir. Heyeti Merkeziye de kazalar ve cepheler ayrı ayrı temsil edilmiştir. Bu heyetin başkanlığına Hacim Muhittin Bey seçilmiştir (İlgürel 1999: 96; WEB 1). İstanbul Hükümeti, Balıkesir'de bir kongrenin toplandığı haberini almış ve bu kongrenin toplanmaması için Damat Ferit Paşa talimat vermiştir. Çok uğraşmalarına rağmen muvaffak olamamıştır (Albayrak 1998: 125-126; Özalp 1995: 38). İkinci Balıkesir Kongresi 26 Temmuz 1919 tarihinde Mektebi Sultani 'de toplanmıştır. İstanbul Hükümeti, kongrenin toplanmasını ve sonraki süreçte Sivas kongresiyle birleşmesini engellemeye çalışmıştır (İlgürel 1999: 101; Eski 1999: 16).

İstanbul Hükümet ve Balıkesir arasındaki ilişkileri, dönemin Dâhiliye Nazırı Ali Bey sağlamaya çalışmıştır. Bu durum için Mustafa Necati görevlendirilmiş ve Balıkesir'e gönderilmiştir. Ali Bey, Balıkesir'e yollayacağı memurlardan Mustafa Necati ve Fatih Beylere, *“Kuvayı Milliye'yi bu milletin kurtarılması*

için münci telakki ettiğini... Kuvayı Milliye'yi doğrudan doğruya Yunanlıların İşledikleri zulüm ve facialardan doğan haklı bir müdafaa telakki ettiğini" söyleyerek asıl amacını gizlemiş ve Kuvayı Milliye taraftarıymış gibi görünmüştür. Asıl amacı, Batı Anadolu'nun Sivas'la birleşmesini engellemek ve milli birliği yok etmektir. Mustafa Necati, Balıkesir'de gördüklerini İstanbul'a bildirmiş fakat İstanbul Hükümeti; yok canım? Bunları bari bize söylemeyiniz. Bu vahşi olay, kolordu komutanlarımız tarafından bir faide-i siyasiye için bilerek uydurulmuş şeylerdir ve bu şekilde hareket etmek gerek, şeklinde vermiş olduğu alaycı cevaba karşılık, İstanbul'a dönmemiştir. Balıkesir'de kalarak tıpkı İzmir'de vermiş olduğu vatan mücadelesine burada da devam etmiştir. Böylece Mustafa Necati, 19 Eylül 1919 tarihinde Cuma günü İstanbul'dan bir memur olarak geldiği Balıkesir'e, asıl görevini bırakarak kalmış ve Balıkesir Kuvayı Milliye'ye katılmıştır. Burada, yakın dostu Hüseyin Vasıf ve Hacim Muhittin Beyler aracılığıyla Balıkesir Kuvayı Milliye kuvvetlerinin ileri gelenleriyle tanıştırılmış ve İkinci Balıkesir kongresine katılmıştır (İzmir'e Doğru 336: 3; 1336: 31). Mustafa Necati, Kuvayı Milliye hareketinin Bursa'ya doğru ilerlemesi ve genişletilmesi konusunda çaba sarf etmiş, bu konuda yapılan özel toplantılara katılmıştır. Kuvayı Milliye karargâhında çalışmış, burada memleketlisi Bulgurcu Mehmet Efe ve Yüzbaşı Halit Bayrak'la birlikte Soma, Bergama cephelerinde silahlarıyla savaşmıştır. Mustafa Necati, Anzavur'a karşı düzenlenen Balıkesir Takip Müfrezesinde, Müfreze Kumandanı olarak görev almıştır (Özalp 1995: 98; Özer 1991: 214). Milli Mücadelenin önemli kahramanlarından Balıkesir Savaştepe yöresinde yaşayan Milis Binbaşı Darendeli Bulgurcu Mehmet Efe, Müfreze Kumandanıyken Mustafa Necati ile ilgili hatıralarını şöyle anlatmıştır: *"Müfrezemle Kepsut nahiyesinde bulunuyordum. Necati Bey, Vasıf Beyle beraber yanıma geldiler. Necati Bey, efe senin benim hemşehrim olduğumu haber aldım, görüşmeye geldim. Ben de Darendeli Hüseyin paşa zade Halit Beyin oğlu Mustafa Necati'yim, Balıkesir'de Vasıf Beyle beraber İzmir'e Doğru adındaki Gazeteyi çıkartıyoruz. Bununla beraber senin gibi bir hemşehri efenin canla başla Kuvayı Milliye'de vatanımız uğruna dövüşmesi göğsümü kabarttı. İşte bunun için ben de seninle beraber çalışmayı muvafık buldum-bende buna karşı dedim ki: Senin gibi efe yapılı cesur, yüksek bir hemşerinin yanında efece Vatan uğruna dövüşmeyi benim için bir mutluluk bilirim. Bu sözün üzerine Necati Bey, boynuma sarıldı, sırtımı sıvaladı. Vasıf Bey'e dönerek böyle tunç yürekli hemşehrisiyle kim öğünmez dedi. Bundan sonra birçok baskınlara be-*

raberce gittik. Anzavur muharebelerinde gavur imamın takibinde Necati Bey'in kolunda müfrezemle kavgalara girdik. Kendi de korku bilmez gözü pek bir efe gibi hiçbir şeyden yılmadan bizimle yan yana düşmana atılırdı. Çok iyi silah kullanırdı. Kendini çekemeyen bazı kimselerde vardı, bunlara karşı da bildiği halde aldırış etmezdi amma benim kafam bazı kızardı da kendisine şu seni çekemeyen kimselere sen aldırış etmiyor, bırak da ben onlara bir şeyler diyeyim derdim. O da onlar beni bugün çekemeseler de yarın kardeş olurlar biz düşmanı yok etmeye çalışalım derdi. Hiçbir Türk'ü kötü göstermezdi, fakat vatan haini olanları da asla Türk saymaz kusurunu bağışlamazdı. Bununla beraber ben gene kendini çekemeyenleri bilir müfrezemden güvendiğim adamlardan haberi olmadan gözetleyici gönderir bunlara kuşkulandığım kimselerin adını söyler onlardan korumalarını sıkıca tembihlerdim. Arada bir beş on gün görünmezdi, gittiği yerden geldiği vakit yanıma gelir yahut haber gönderir beni çağırırdı. Görüşürken nerelere gittiğini sorardım oda İzmir'e, Bursa'ya ve İstanbul'a gidip geldiğini, vatana yararlı işler gördüğünü söylerdi, bende çok seviniirdim. Artık Kuvayı milliyecilik, çetecilik yerine Ordu geçmişti. Kazım Paşa da orduda kumandan olmuştu. Bu sıralarda Necati Bey beni istemiş yanına, geldiğim vakit gene boynuma sarıldı öpüştükten sonra hemşehrim ben İstiklal mahkemesinde vazife aldım, gidiyorum. Seni hiçbir vakit unutmam inşallah gene yakında görüşürüz dedi, vedalaşarak ayrıldık.” (Ertem 1943: 14).

Mustafa Necati, Kuvayı Milliye'de basın-yayın yoluyla mücadelesine devam etmiştir. Mustafa Necat, Kuvayı Milliye'nin resmi yayın organı olarak çalışan İzmir'e Doğru gazetesinin 21 Nisan 336 (21 Nisan 1920) tarihli “*Kuvayı Milliyenin Azimeti Önünde*” başlıklı yazısında Kuvayı Milliye ile ilgili şunları dile getirmiştir: “*Bütün İslam mukadderatının taayyün ve takarrür edeceği bu hengam-ı keşmekeşte Anadolu evlatlarının uhde-i besalet ve hamasetlerine birçok vazifeler terettüp ettiği içindir ki mütarekenin akabinde İslam haysiyet ve şerefine vuku bulan tecavüz ve tahkirat önünde Anadolu evlatları silahlarına istinat ederek şeref-i tarihi ve haysiyet-i dinilerini müdafaaya karar verdiler. İzmir'in işgaliyle başlayan fecayi-i müessife karşısında bütün Avrupa'nın sükûnet-i amiki İslam ve Türk için müdafa-i hayat ve namus yolunda fedakarlıktan başka çare-i felahı olmadığını gösteriyordu. Binaenaleyh namus, hayat ve şeref ezen Yunan Efsunlarının silahları altında hemşerilerinin namuslarını kurtarmak ve bir seyl-i felaket gibi Anadolu'ya akmağa çalışan Yunan vahşet ve zulmüne mukavemet etmek her İslam için hayati bir vazife, vatani bir borç olmuştu.*

Onun üzerinedir ki milletin kalbinden kopan bir aşkla Kuvayı Milliye teşekkül ve Anadolu'nun mukadderatına hakim olmağa başladı. Ve çok şükür ki tarih-i teşekkülünden beri Yunan barbarları bir adım ilerleyemedikleri gibi birçok telefata vererek bugün hacil ve zelil bir mevkiye kaldılar.

Üç sancak halkı bir devletin resmi ordusu önünde her türlü muavenet ve silahtan mahrum iken mukavemet etmiş ve Yunan ordularını birer birer ezmişti. Çünkü avn ve inayet-i Rabbaniyeye istinat eden İslam ve Türkler Muhafaz-i hayat ve namus müdafaa-i şeref ve vakar için çarpışıyorlardı. Aynı zamanda Kuvayı Milliye'nin zir-i hakiminde kalan her yerde bütün anasır-ı ecnebiye ve Hıristiyanıye büyük bir refah ve saadete imrar-ı hayat etmiş ve etmekte bulunmuşlardır. Fakat işgal ordularının mesaha-i harekatinde kalan bilcümle İslamların hukuk ve şerefleri ezilmiş, servetleri yağma edilmiş her tarafta kan dökülmüştü. Kuvayı Milliye'nin ise adilane harekatinde karşı memleketimizi ziyaret eden bilcümle ecnebler bile takdirhan olmuşlardı.

Binaenaleyh Kuvayı Milliye milletin namusunu kurtarmış, Yunan vahşetini mukavemet etmiş memleketin esasiyet-i mutlakasını temin eylemiş İslamiyet'in şerefini muhafaza etmiş iken ve etmeğe ahd ü Peyman eylemiş bulunurken İslam namını taşıyan beş on serseri milletin bu azim ve celadeti önünde İngiliz altınlarıyla ceplerini doldurarak İslam kalbine zehir akıtmağa, Kuvayı Milliye'nin kudret ve şehametini ezmeğe çalıştılar. Ve İngilizlerin pek adice vuku bulan taaruz ve tazyikleriyle millet meclisini dağıtmağa ve milletin büyüklerini birer birer mahv ve infa etmeğe Fuat Paşa gibi millet babası ihtiyar bir müşiri hapis ve tevkif etmeğe ve Esad Paşa gibi sıfat-ı namı cihanda büyük bir haysiyet ve şöhret kazanan bir üstadı da mahveylemeye başladılar. Ve zannettiler ki İngiliz tazyiki altında bu millet susacak ve Anadolu halkı din ve vatan namına başladıkları mücadeleden vazgeçecek.

Bu zavallılar bilmiyorlar ki; Kuvayı Milliye İslam ve Türk namusunun muhafız ve müdafisidir. Ve milletin kabiliyet ve kudret-i amikasının muhassalasından mürekkep bir kuvve-i aliyedir. Onun için Anzavur gibi şimdiye kadar öldürdüğü binlerce Müslüman'ın ah ve feryadı henüz kulaklardan gitmeyen ve bugün ağlaşan yetimlerin enin-i tazallüm ve şikâyeti bütün muhiti yeis ve eleme gark eden ve birbirinin kabiliyet-i vahşiyanesine istinat ederek Kuvayı Milliye'nin hayat ve kudretini ezmeğe yeltendiler. Fakat Anadolu'nun her tarafından kopup gelen azametli bir ordusu önünde bu adi ve alçak herif bütün istinatları-

na rağmen bir gün mukavemet edemeyerek utanmadan ar-ı firarı irtikâp etti. Ve milletin azim ve celadeti önünde hiçbir kuvvetin hakkı-ı hayatı olmadığına pek açık bir delil olan bu vaka bütün düşmanlarımıza Kuvayı Milliyenin kudretini tekrara gösterdi. Ne kadar sefil kuvvetlere istinat ederse etsim, bugün milletin azim ve kararı layetegayyerdur. O da Türk İzmir içinde Yunan kaldıkça her Türk olan yerin üzerinde bayrağımızın sallanmasına müsaade edilmedikçe, tamamı hukukumuz tasdik edilmedikçe Kuvayı Milliye dağılmayacaktır. Buna her Kuvayı Milliye İslam ve Türk muarızı olan hainler iman etmelidirler. Kuvayı Milliye İslam ve Türk hukukunun bitamamiha tasdik edildiğini görmedikçe silahını bırakmaz ve ona hiçbir kuvvet silahını bırak, Yunana esir ol diyemez.

Allah'tan korkan, peygamberden haya eden hiçbir Müslüman düşünülemez ki: Ey millet; sen silahı bırak, Yunan vahşilerinin memlekete girerek namusuna, hukukuna göz yum diyebilsin. Kuvayı Milliyenin dağılmasını istemek doğrudan doğruya namusunu Yunan'a teslim etmek demektir ki buna hiçbir Müslüman razı olamaz. Ve Anzavur ve hempaları, Ferid Paşa ve yaranının millete Yunan esiri olacaksın diye haber etmeye de salahiyet ve hakkı olamaz. Ferid Paşa ve yaranı bu millet içinde bir lekedir; bu milletin hayatını zehirleyen hain bir kuvvettir.

Yunan kadar milletin namusuna, izzet-i nefesine, saltanatına, dinine düşmandır. Çünkü millete silahını bırakmayı, namus ve servetini Yunana teslim etmek teklifini ancak düşmanlar yapar. Müslüman için yegâne şart, namusu ve dini uğrunda ölmektir.

Onun için Ferid Paşa ve yaranı İslamiyet'in hukuk ve şeraitine taarruz etmekle birer hain-i vatan ve dindir.

Elbette adalet-i ilahiye din ve vatan için Yunan'a karşı silahına dayanan Müslümanların intikamını bu hainlerden alacaktır. Kuvayı Milliye hakların bütün azamet ve şanın cihana gösterecek ve cihan Anadolu'nun bu kuvveti önünde hayretlere düşecektir" (Necati 336: 5). Mustafa Necati, Kuvayı Milliye'ye karşı başlatılan kara çalma propaganda kampanyasına karşı çıkmış ve iktidardan yapılan bu karalama propagandalarının önüne geçilmesini isteyerek bunun milli bir vazife olduğunu dile getirmiştir (Necati 336: 4). O, Kuvayı Milliye'yi, "Anadolu evlatlarının tarihsel onurlarını savunmaya karar vermeleri sonucunda ortaya çıkmış bir hareket" olarak değerlendirmiştir. Kuvayı Milliye, ulusun onurunu kurtarmış ve işgalci kuvvetlere karşı cengâverce savaşmıştır. Bu durum

bazı kişileri ve yandaşlarını rahatsız etmiştir. Bunlar tüm baskılara rağmen yapılan baskılar sonucunda milletin susacağını ve milli mücadelelerine son vereceklerini sanmışlar fakat yanılmışlardır. Bu konuda milletin kararı nettir (Necati 336: 3).

SONUÇ

Bu araştırma, Mustafa Necati'nin hayatını ve Kuvayı Milliye kimliğini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma amacı kapsamında ulaşılan sonuçlar şunlardır:

Mustafa Necati, üç çocuklu bir ailenin tek erkek çocuğu olarak 1894 yılında İzmir'de doğmuştur. Babası Halit Bey ve annesi ise Naciye Hanım'dır. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamlayan Mustafa Necati, yükseköğrenim için İstanbul'a gitmiş ve Darülfünun'da hukuk eğitimi almıştır. Eğitimi tamamlandıktan sonra, İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda Edebiyat öğretmeni olarak görev yapmaya başlamış ve bir yandan da avukatlık yapmıştır. İşgal yıllarında Manisa, TBMM'nin ikinci ve üçüncü dönem seçimlerinde ise İzmir milletvekilliği yapmıştır. Ayrıca üçüncü dönem milletvekilliği sırasında Maarif Vekâlet'inin başına getirilmiş ve eğitim bakanı olmuştur.

Birinci Cihan Harbi'nde Osmanlı Devleti'nin yenilgi almasıyla beraber Mondros Mütarekesi yapılmıştır. İtilaf devletleri bu anlaşmaya dayanarak istedikleri yerleri işgal etmeye başlamışlardır. Osmanlı Devleti ise, Wilson ilkelilerinin Türk halkını koruyacağını düşünerek işgallere karşı koymamıştır. Fakat ülkenin pek çok yerinde Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerin işgal edilmeye başlanması, başta İzmir olmak üzere pek çok yerde Kuvayı Milliye birliklerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Kuvayı Milliye'nin kurulmasıyla, halk tarafından oluşturulan düzensiz birlikler, Anadolu'daki milli direnişi başlatmıştır. Her yaştan ve her meslekten vatandaş bu direniş harekâtına katılarak istiklal için mücadele etmiştir. İzmir'in işgalinin ardından Mustafa Necati de Kuvayı Milliye birliklerinin en önemli merkezlerinden biri olan Balıkesir'e gidip bu birliklere katılmıştır.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesinin ardından yapılan protesto ve mitinglerin işgalin önüne geçemeyeceği anlaşılmıştır. Bu sebeple Balıkesir'de çeşitli kongreler yapılarak işgale karşı milli birlik çalışmaları başlatılmıştır. Bu sırada, Mustafa Kemal Anadolu'ya geçmiş ve Sivas kongresi için hazırlık yapmaktaydı. Balıkesir'deki toplantıların Sivas kongresi ile birleşmesini istemeyen

İstanbul Hükümeti, Mustafa Necati'yi Balıkesir'e göndererek Balıkesir'deki durum hakkında detaylı bilgi almak istemiştir. Fakat Kuvayı Milliye yanlısı gözüken Dâhiliye Nazırı Ali Bey'in aslında Kuvayı Milliye harekâtını desteklemediğini anlayan Mustafa Necati, bir memur olarak geldiği Balıkesir'de görevini bırakıp Kuvayı Milliye birliklerine katılmıştır. Soma ve Bergama bölgelerinde silahlı çatışmalara giren Mustafa Necati, bir yandan da basın-yayın faaliyetleri ile mücadelesine devam etmiştir. İzmir'e Doğru gazetesinde kaleme aldığı yazılarda Kuvayı Milliye'nin amacını, gerekliliğini ve önemini anlatmıştır. Ayrıca, İstanbul Hükümeti'nin Kuvayı Milliye'yi karalama kampanyaları ve baskıları ile mücadele edip Kuvayı Milliye'nin ulusun onurunu, şerefini ve namusunu koruyan milli bir vazife olduğunu açıklamıştır.

KAYNAKÇA

AĞAOĞLU, Ahmet (2010), *Mütareke ve Sürgün Hatıraları*, İstanbul: Doğu Kitapevi.

AKŞİN, Sina (2008), *Siyasal Tarih (1908-1923), Çağdaş Türkiye (1908-1980)*, İstanbul: Cem Yayınevi.

ALBAYRAK, Mustafa (1998), *Milli Mücadele Döneminde Batı Anadolu Kongreleri*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

ALTUNYA, Niyazi (2009), *Milli Eğitimde Mustafa Necati Dönemi*, Ankara: Uygun Basım.

ARIKAN, Zeki (2010), "Mustafa Necati'nin Ölümü ve Yankıları", *Mustafa Necati ve Cumhuriyet Eğitim Devrimi*, İzmir: Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği Yayınları.

ARIKAN, Zeki Arıkan (1992), "Milli Mücadelenin Bir Öncüsü: Mustafa Necati", *Çağdaş Türk Tarih Araştırmaları Dergisi-1/2*, 51-85.

AYDOĞAN, Metin (2005), *Ülkeye Adanmış Bir Yaşam Mustafa Kemal ve Kurtuluş Savaşı*, İzmir: Umay Yayınları.

BOZTAŞ, Asena (2014), "Wilson İlkeleri'nin Türk Dış Politikasına Yansımaları: Realist ve Pragmatist Bir Perspektif", *Gazi Akademik Bakış* 7/14, 163-176.

ERTEM, Ahmet (1943), *Necati Bey*, Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası.

ESAT, M. (1929), "Sevgili Necati", *Fikirler Dergisi-2*, Sayı: 32.

ESKİ, Mustafa (1990), *Mahalli Kaynaklara Göre İstiklal Mahkemesi Başkanı Mustafa Necati Bey'in Kastamonu'daki Faaliyetleri*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ESKİ, Mustafa (1999), *Cumhuriyet Döneminde Bir Devlet Adamı Mustafa Necati*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

EYYUPOĞLU, İsmail (2002), *Mudanya Mütarekesi*, Atatürk Araştırma Merkezi, Sayı. XVIII.

WEB 1- <https://balikesir.ktb.gov.tr/>, Erişim Tarihi 11.02.2020

İLGÜREL, Mücteba (1999), *Milli Mücadele'de Balıkesir Kongreleri*, İstanbul: Atatürk Araştırma Merkezi.

İNAN, Afet (1968), “Yeni Harflerin Kabulü ve Millet Mekteplerinin Açılış Esnasında Milli Eğitim Bakanı M. Necati’nin Ölümü”, *Bellekten Dergisi* XXXII/125, 51-56.

İNAN, M. Rauf (1980), *Mustafa Necati*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

İNÖNÜ, İsmet (1985), *Hatıralar*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.

İzmir’e Doğru Gazetesi, 18 Şubat 1336, Numara 31.

İzmir’e Doğru Gazetesi, 21 Nisan 336 (1920), Numara 55.

İzmir’e Doğru, 28 Nisan 336(1920).

KARAL, Enver Ziya (1991), *Atatürk’ten Düşünceler*, İstanbul: Çağdaş Yayınları.

KARAN, Hayrettin (1951. 6. 20), “Ege’de İstiklal Meşalesi-İstiklal Harbinde Atılan İlk Kurşun”, *Türk Dili Gazetesi* 10.

KİNROSS, Lord (1994), *Atatürk*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

LEWİS, Bernard (1996), *Modern Türkiye’nin Doğuşu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Mustafa Necati (13 Kânunuevvel 1335), Sevgili Ülke, İzmir’e Doğru, Numara: 9.

Mustafa Necati (20 Kânunuevvel 335), *Asya’da Hakimiyet ve Hak Mücadelesi*, İzmir’e Doğru, Numara: 11.

Mustafa Necati (21 Nisan 336), *Kuvayı Milliye’nin Azameti Önünde*, İzmir’e Doğru, Numara: 55.

Mustafa Necati (8 Şubat 336), *Mebuslarımızdan İstediklerimiz*, İzmir’e Doğru, Numara: 27.

NEDİM, Ahmet (1993), *Ankara İstiklal Mahkeme Zabıtları-1926*, Ankara: İşaret Yayınları.

ÖZAKMAN, Turgut (2010), *Cumhuriyet II*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.

ÖZER, Fuat (1991), “Milli Mücadele’de Balıkesir ve Mustafa Necati”, *Mustafa Necati Sempozyumu*, Ankara: Ayyıldızı Matbaası.

ÖZER, Fuat, "Mustafa Necati Bey (1894-1 Ocak 1929)", *Sosyal Bilgiler Dergisi*, 165-188.

ÖZTÜRK, Kazım (1993), *Türk Parlamento Tarihi-TBMM 2. Dönem (1923-1927)*, C. 3, Ankara: TBMM Vakıf Yayınları, No:3.

ÖZTÜRK, Kazım (1993), *Türk Parlamento Tarihi-TBMM 3. Dönem (1927-1931)*, C. 3, Ankara: TBMM Vakıf Yayınları No: 10.

TANSE, Selahattin (1991), *Mondros'tan Mudanya'ya kadar*, cilt I, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

TBMM GCZ, D. 1, C.1, s.256.

UĞURAL, Hüseyin Ragıp (1995), *Mustafa Necati Anma Toplantısı*, Ankara: TED.

UTKU, Cumhur (2010), *Devrimin Çoban Yıldızı*, İstanbul: Gürer Yayınları.

YAZICI, Mustafa Yazıcı (1973), *Tanzimat'tan Bu Yana Milli Eğitim Bakanları Başbakanları ve Atatürk*, Ankara: Emel Matbaacılık San. Ltd. Sti.

Emre ÖZSOY

CEDİTÇİ AYDIN MUHAMMED FATİH KERİMİNİN FİKİR DÜNYASININ OLUŞUMU

Cemal TEPE

İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİNİN POLİS KİYAFETLERİ

Ahmet EDİ - Ceylan TÜRK

KUVÂYİ MİLLİYE KAHRAMANLARINDAN BİRİ "MUSTAFA NECATİ"

Gökhan TEKİR

DOMITIAN'S DACIAN WAR

Ferdi AKBAŞ

**KRUVAZİYER TURİZMİ HAKKINDA YEREL HALKIN FARKINDALIK DÜZEYİNİN
KUŞADASI DESTİNASYONU ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Aykut KARAKUŞ

**ULUS-DİN İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA YAHUDİ MİLLİYETÇİLİĞİNİN TEMELLERİ
VE POLİTİK YANSIMALARI**

Murat KAYA

JAPON DİNİ VE MİLLİ UYANIŞINDA MOTOORİ NORİNAGA'NIN ETKİSİ

İlker GÜMÜŞ

AYDIN'DA CİHANZÂDE İBRAHİM AĞA KULESİ

İsa KAYIHAN

KITA AVRUPASI FELSEFESİNDE POSTYAPISALCI EDEBİYAT KURAMININ YERİ VE ÖNEMİ

Ahmet Can DEMİR

YABANCILAŞAN EMEĞİN BİREYİ PARÇALAMASI: ÖĞRETMEN (1988) FİLMİ ÖRNEĞİ

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

e-ISSN 2618-6187
ISSN 2587-2001

9 772587 200005